Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2026/1473

2026 4 9

P10_TA(2025)0186

Sanglaudos politikos vaidmuo remiant teisingą pertvarką

2025 m. rugsėjo 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl sanglaudos politikos vaidmens remiant teisingą pertvarką (2024/2121(INI))

(C/2026/1473)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 2 ir 3 straipsnius,

— atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 4, 9, 151, 153, 162, 174–178 ir 349 straipsnius,

— atsižvelgdamas į 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė ([1]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/691 dėl Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondo atleistiems darbuotojams (EGF), kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1309/2013 ([2]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas ([3]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1057, kuriuo nustatomas „Europos socialinis fondas +“ (ESF+) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1296/2013 ([4]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo ([5]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (Bendrųjų nuostatų reglamentas) ([6]),

— atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralizavimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas) ([7]), kuriuo nustatomas teisinis tikslas ES iki 2050 m. pasiekti poveikio klimatui neutralumą ir nustatomas tarpinis tikslas ES iki 2030 m. sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį bent 55 proc., palyginti su 1990 m. lygiu,

([1]) OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) OL L 153, 2021 5 3, p. 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/691/oj.
([3]) OL L 231, 2021 6 30, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
([4]) OL L 231, 2021 6 30, p. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
([5]) OL L 231, 2021 6 30, p. 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
([6]) OL L 231, 2021 6 30, p. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
([7]) OL L 243, 2021 7 9, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.

— atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1735, dėl priemonių sistemos Europos nulinio balanso technologijų gamybos ekosistemai stiprinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2018/1724 ([8]),

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. kovo 25 d. rezoliuciją dėl sanglaudos politikos ir regioninių aplinkos strategijų kovojant su klimato kaita ([9]),

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. gegužės 20 d. rezoliuciją dėl demografinių tendencijų pakeitimo ES regionuose naudojant sanglaudos politikos priemones ([10]),

— atsižvelgdamas į savo 2022 m. birželio 7 d. savo rezoliuciją „ES salos ir sanglaudos politika: dabartinė padėtis ir ateities uždaviniai“ ([11]),

— atsižvelgdamas į savo 2022 m. rugsėjo 15 d. rezoliuciją „Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda ES: 8-oji sanglaudos ataskaita“ ([12]),

— atsižvelgdamas į savo 2023 m. lapkričio 23 d. rezoliuciją „Darbo vietų kūrimas. Teisinga pertvarka ir poveikio investicijos“ ([13]),

— atsižvelgdamas į savo 2023 m. lapkričio 23 d. rezoliuciją dėl specialistų potencialo išnaudojimo Europos regionuose ([14]),

— atsižvelgdamas į savo 2023 m. gruodžio 12 d. rezoliuciją dėl būsimos ES struktūrinių fondų sistemos pertvarkymo, siekiant remti regionus, kuriuos ypač paveikė su automobilių pramonės, žaliąja ir skaitmenine pertvarka susiję iššūkiai ([15]),

— atsižvelgdamas į savo 2024 m. kovo 14 d. rezoliuciją „2014–2020 m. sanglaudos politika: įgyvendinimas ir rezultatai valstybėse narėse“ ([16]),

— atsižvelgdamas į 2015 m. gruodžio 12 d. Paryžiuje vykusioje 21-ojoje Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos šalių konferencijoje (COP 21) priimtą Paryžiaus susitarimą,

— atsižvelgdamas į dokumentą „Teritorinės darbotvarkės 2030. Visų teritorijų ateitis“, priimtą 2020 m. gruodžio 1 d. neformaliame už teritorinį planavimą, teritorinę plėtrą ir (arba) teritorinę sanglaudą atsakingų ministrų posėdyje,

— atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 4 d. Komisijos komunikatą „Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas“ (COM(2021)0102),

— atsižvelgdamas į 2021 m. liepos 14 d. Komisijos komunikatą „55 % tikslas – pasiekiamas. ES 2030 m. klimato tikslo įgyvendinimas siekiant neutralizuoti poveikį klimatui“ (COM(2021)0550),

— atsižvelgdamas į 2024 m. vasario mėn. Komisijos ataskaitą „Forging a sustainable future together – Cohesion for a competitive and inclusive Europe: report of the High-Level Group on the Future of Cohesion Policy“ (Tvarios ateities kūrimas kartu: sanglauda konkurencingai ir įtraukiai Europai. Aukšto lygio grupės sanglaudos politikos ateities klausimais ataskaita),

— atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 27 d. Komisijos komunikatą dėl 9-osios sanglaudos ataskaitos (COM(2024)0149),

— atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 26 d. Komisijos komunikatą „Švarios pramonės kursas. Bendros konkurencingumo ir priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo veiksmų gairės“ (COM(2025)0085),

— atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Įgūdžių sąjunga“ (COM(2025)0090),

— atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 8 d. Europos regionų komiteto nuomonę „Teisinga pertvarka visiems ES regionams“ ([17]),

([8]) OL L, 2024/1735, 2024 6 28, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.
([9]) OL C 494, 2021 12 8, p. 26.
([10]) OL C 15, 2022 1 12, p. 125.
([11]) OL C 493, 2022 12 27, p. 48.
([12]) OL C 125, 2023 4 5, p. 100.
([13]) OL C, C/2024/4224, 2024 7 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4224/oj.
([14]) OL C, C/2024/4225, 2024 7 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj.
([15]) OL C, C/2024/4166, 2024 8 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4166/oj.
([16]) OL C, C/2024/6562, 2024 11 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj.
([17]) OL C, C/2024/7058, 2024 12 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7058/oj.

— atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 21 d. Europos regionų komiteto nuomonę „Atnaujinta sanglaudos politika po 2027 m., nė vieno nepaliekant nuošalyje“ ([18]),

— atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 17 d. Enrico Lettos pranešimą „Daug daugiau nei rinka. Sparta, saugumas ir solidarumas – bendrosios rinkos įgalinimas siekiant tvarios ateities ir klestėjimo visiems ES piliečiams“,

— atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 9 d. Mario Draghi pranešimą dėl Europos konkurencingumo ateities,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Užimtumo ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

— atsižvelgdamas į Regioninės plėtros komiteto pranešimą (A10-0137/2025),

A. kadangi plataus užmojo tikslas ne vėliau kaip iki 2050 m. pereiti prie neutralaus anglies dioksido poveikio ekonomikos gali duoti didelės ekonominės, aplinkosauginės ir socialinės naudos, įskaitant naujų pramonės šakų kūrimą, darbo vietų kūrimą ir geresnę gyvenimo kokybę; kadangi sykiu ši pertvarka taip pat gali padidinti jau esamus regionų skirtumus, neproporcingai paveikti pažeidžiamus gyventojus dėl socialinių ir ekonominių veiksnių, trukdančių jiems pasinaudoti pertvarkos teikiama nauda, ir dėl jos gali atsirasti naujų pažeidžiamų aspektų, ypač regionuose, kurie yra labai priklausomi nuo daug anglies dioksido išskiriančių pramonės šakų, įskaitant anglių pramonės regionus;

B. kadangi ES regionų socialinės ir ekonominės sąlygos labai skiriasi, nes juose skiriasi išsivystymo lygis, infrastruktūra, demografinės tendencijos ir darbo rinkos sąlygos, todėl akivaizdu, kad nėra vieno visiems tinkamo sprendimo, kurį taikant būtų galima tinkamai patenkinti visus šiuos skirtingus poreikius; kadangi mažiau išsivysčiusiems regionams pertvarka paprastai padaro didesnį neigiamą poveikį, palyginti su labiau išsivysčiusiais regionais;

C. kadangi skaitmeninė pertvarka ir junglumas visoje Europoje tebevykdomi nevienodu greičiu, ypač kaimo ir atokiose vietovėse; kadangi daugelyje paveiktų regionų trūksta pagrindinės infrastruktūros ir pagrindinių paslaugų, todėl jiems sunku pritraukti produktyvių investicijų, kurios skatintų tvarų ekonomikos atsigavimą; kadangi reikia daugiau investicijų siekiant paspartinti perėjimą prie tvaraus ir pažangaus judumo ir modernizuoti bei įvairinti infrastruktūros sistemas, kad būtų padidintas prieinamumas, skatinamos inovacijos ir remiamas perėjimas prie žalesnės ekonomikos; kadangi šalinant šias spragas, skatinant teritorinę sanglaudą ir užtikrinant, kad pertvarkos metu nė vienas regionas nebūtų paliktas nuošalyje, strateginį vaidmenį turėtų atlikti sanglaudos politika;

D. kadangi dauguma skurdžiausių ir pažeidžiamiausių regionų yra rytinėje ES dalyje; kadangi papildomą neigiamą poveikį šiems regionams daro karas Ukrainoje;

E. kadangi fizinis salų atsiskyrimas ir nutolimas nuo žemyninės dalies yra nuolatinis struktūrinis trūkumas, darantis poveikį įvairiems ekonominio ir socialinio gyvenimo aspektams, įskaitant galimybę patekti į darbo rinką ir naudotis švietimo, sveikatos priežiūros, judumo ir viešosiomis paslaugomis; kadangi dėl riboto dydžio salų teritorijų labai ribojamos profesinio kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybės, taigi ir darbuotojų galimybės prisitaikyti prie struktūrinių pokyčių ar sektorių permainų, pvz., susijusių su žaliąja ir skaitmenine pertvarka; kadangi daugeliu atvejų dėl alternatyvų trūkumo darbuotojai priversti palikti savo gimtuosius regionus ir ieškoti darbo kitur, tačiau tai faktiškai pažeidžia jų teisę pasilikti ir atitinkamai prisideda prie gyventojų skaičiaus mažėjimo bei protų nutekėjimo salų teritorijose;

F. kadangi ES Teisingos pertvarkos fondas (TPF) yra ir toliau turi būti svarbi priemonė siekiant užtikrinti, kad žmonės, gyvenantys teritorijose, kurias paveikė perėjimas prie poveikio klimatui neutralumo, nebūtų palikti nuošalyje, ir prisidėti prie tikslo sudaryti sąlygas regionams ir žmonėms spręsti pertvarkos socialinio poveikio, poveikio užimtumui, ekonominio poveikio ir poveikio aplinkai klausimus; kadangi šiuo programavimo laikotarpio etapu lėšų įsisavinimo lygis tebėra per žemas;

([18]) OL C, C/2025/285, 2025 1 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/285/oj.

G. kadangi perėjimas prie neutralaus anglies dioksido poveikio ekonomikos, pasaulinė klimato krizė ir aplinkos tarša bei jų poveikis mitybai, švietimui ir sveikatai daugelyje ES regionų taip pat pasireiškia kaip vaiko teisių krizė, todėl reikia imtis veiksmingų ir prasmingų priemonių, kuriomis būtų užtikrinta, kad vaikai ir ateities kartos augtų oriai ir galėtų įgyti ateities specialistų rinkai reikiamą kvalifikaciją;

H. kadangi valstybėms narėms parengtos rekomendacijos dėl bendros kovos su skurdu, ypač šeimų ir vaikų skurdu, ES strategijos, skiriant atitinkamas biudžeto lėšas, ir politika bei akcijos šioms strategijoms įgyvendinti skatina vidaus rinkos gerinimą ir pažangą įgyvendinant ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą bei palaiko Komisijos konkurencingos ir įtraukios Europos, kurią sudaro įvairove pasižymintys regionai, tikslą;

I. kadangi šiuo metu Europoje jaučiamas darbo jėgos ir įgūdžių trūkumas, o tai trukdo Europos Sąjungos konkurencingumui, kaip nurodyta M. Draghi ir E. Lettos pranešimuose; kadangi strateginis pramonės ir technologijų plėtros decentralizavimas bei investicijos į pertvarkos paveiktus regionus gali padėti spręsti šio trūkumo problemą, tačiau tam reikia pakankamai investicijų į papildomas viešąsias paslaugas ir infrastruktūrą, pvz., būstą, švietimą ir transportą;

J. kadangi daugelyje pramonės šakų, kurias labiausiai paveikė priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas, susidarė nepalankios darbo sąlygos ir jos tapo priklausomos nuo sezoninių darbuotojų; kadangi žalioji ir skaitmeninė pertvarka turi būti vykdomos paisant socialinio teisingumo; kadangi teisinga pertvarka turėtų padėti spręsti diskriminacijos darbo vietoje problemą, užtikrinti deramas ir kokybiškas darbo sąlygas, kelti darbo standartus ir užtikrinti veiksmingas darbuotojų, kurių darbui daromas poveikis, apsaugos sistemas bei apsaugos mechanizmus;

K. kadangi turizmas yra labai svarbus ES ekonomikos sektorius, tiesiogiai ir netiesiogiai prisidedantis prie daugiau kaip 10 proc. ES BVP, ir jis atlieka itin svarbų vaidmenį didinant konkurencingumą, socialinę gerovę ir kuriant tvarias darbo vietas, visų pirma labai nuo turizmo priklausomuose regionuose; kadangi turizmas gali reikšmingai prisidėti prie teritorinės sanglaudos, ypač atokiuose, kaimo, pakrančių, atokiausiuose ir salų regionuose, ir remti ekonomikos įvairinimą ir teisingą pertvarką vietovėse, kurios susiduria su struktūriniais iššūkiais, gyventojų skaičiaus mažėjimu arba priklausomybe nuo daug anglies dioksido išskiriančių pramonės šakų; kadangi ES turizmo pramonėje, kurią iš esmės sudaro 2,3 mln. mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ), dirba apie 12,3 mln. žmonių ir tai yra svarbi ekonominė veikla, įvairiuose sektoriuose turinti stiprų didinamąjį poveikį; kadangi įgyvendinant sanglaudos politiką turėtų būti remiamos tvaraus turizmo strategijos, kaip teisingos pertvarkos dalis, skatinant atsparumą, inovacijas ir žaliąją bei skaitmeninę pertvarką turizmo sektoriuje, sykiu skatinant integracinį augimą ir išsaugant kultūros bei gamtos paveldą;

L. kadangi ES, kitaip nei pagrindiniai jos konkurentai, pirmauja pasaulyje mažinant išmetamųjų teršalų kiekį ir kartu sprendžia daugelį iššūkių, kuriuos lemia sudėtingos pasaulinės geopolitinės ir ekonominės aplinkybės;

M. kadangi energetikos pertvarkos procesas turėtų būti derinamas su ekonomikos konkurencingumu ir kadangi labai svarbu užtikrinti pertvarką vykdančių regionų energetinį saugumą;

N. kadangi branduolinė energija yra įtraukta į žaliąją taksonomiją ir kadangi dėl šios priežasties ji prisideda pereinant prie nuo iškastinio kuro nepriklausomos ekonomikos; kadangi didesnės investicijos į šią energijos formą padėtų pasiekti ES strateginį savarankiškumą ir išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimo tikslus; kadangi šis energijos šaltinis taip pat būtų veiksmingas pakaitalas, susijęs su energiniu naudingumu, darbo vietų kūrimu ir ekonomikos augimu pereinamojo laikotarpio regionuose;

O. kadangi Europos žemynas šyla sparčiau nei kitos pasaulio dalys, o klimato kaitos keliama rizika tampa vis sudėtingesnė ir šią problemą spręsti vis sunkiau;

P. kadangi ypatingas dėmesys ir parama turi būti skiriami pažeidžiamai salų ir atokiausių regionų padėčiai, atsižvelgiant į sudėtingas socialines ir ekonomines problemas, su kuriomis jie susiduria siekdami ES 2030 m. energetikos tikslų ir neutralaus poveikio klimatui tikslo iki 2050 m.; kadangi salų piliečiai dėl sunkumų, kuriuos lemia izoliuotumas ir didelis klimato krizės poveikis, atsiduria dar nepalankesnėje padėtyje, o tai didina esamus socialinius ir ekonominius skirtumus; kadangi vis dažnesni ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai ir gaivalinės nelaimės, pvz., sausros, potvyniai ir miškų gaisrai, dar labiau didina vystymosi spragas ir trukdo ES salų regionų tvaraus vystymosi pažangai;

Q. kadangi negaudami tinkamo dėmesio ir finansinės paramos regionai, kurie anksčiau buvo priklausomi nuo energijos gamybos, įskaitant durpių gamybą, kasybos veiklą ir naftos perdirbimo procesus, taip pat kiti labai išplėtotos pramonės regionai patiria ekonomikos nuosmukio riziką, todėl mažėja jų konkurencingumas; kadangi šios vietovės dažnai susiduria su demografiniais iššūkiais, pvz., nuolatiniu gyventojų skaičiaus mažėjimu, ypač kaimo vietovėse, salose ir atokiausiuose regionuose, taip pat visuomenės senėjimu ir protų nutekėjimu, ribotomis galimybėmis investuoti, nepakankama infrastruktūra, nepakankamu junglumu ir didėjančiais našumo ir užimtumo galimybių skirtumais, palyginti su dinamiškesniais regionais; kadangi jiems reikia visapusiškos paramos ir konkrečių pertvarkymo strategijų, kad šie iššūkiai taptų galimybėmis;

R. kadangi teisingos pertvarkos strategijų veiksmingumas priklauso nuo nuoseklaus ir strateginio ES finansinių priemonių naudojimo; kadangi dėl šios priežasties labai svarbu laikytis teritorinio ir konkrečioms vietovėms pritaikyto požiūrio į teritorinius teisingos pertvarkos planus, užtikrinant regionų ir vietos valdžios institucijų dalyvavimą rengiant strategijas „iš apačios į viršų“, skirtas teritorijoms, kurioms tie planai taikomi;

S. kadangi pagal TPF, „InvestEU“ ir paskolų viešajam sektoriui priemonę – tris Teisingos pertvarkos mechanizmo ramsčius – valdžios institucijoms skiriama techninė pagalba turėtų būti sustiprinta;

T. kadangi paraiškų dėl TPF teikimo procesas turi būti paprastesnis, labiau racionalizuotas ir lankstesnis, kad būtų užtikrintas didesnis prieinamumas ir sudarytos sąlygos greičiau ir veiksmingiau pasinaudoti ištekliais; kadangi procedūrų supaprastinimas yra labai svarbus siekiant kuo labiau padidinti TPF poveikį, ypač mažesniems regionams ir vietos valdžios institucijoms, kurių administraciniai gebėjimai riboti, ir užtikrinti, kad parama laiku pasiektų bendruomenes ir darbuotojus, kuriuos žalioji pertvarka paveikė labiausiai;

Parama vietovėms, kuriose prarandamos darbo vietos

1. ragina Komisiją, remiantis valstybių narių pasiūlymais ir bendradarbiaujant su regionais ir vietos valdžios institucijomis, sudaryti palankesnes sąlygas specialių TPF ekonominių zonų, skirtų vietovėms, kurias paveikė veiklos vietų uždarymas, kūrimui, kol toje teritorijoje bus pakeista didžioji dalis prarastų darbo vietų, teikiant pirmenybę finansavimui, kuris pirmiausia skiriamas netoli tos vietovės, kurioje buvo prarastos darbo vietos, tiesiogiai nukentėjusioms vietovėms, taip pat kitoms vietovėms, kai tai tinkamai pagrįsta ir kai dėl tiesioginio ar netiesioginio šių nuostolių poveikio būtų galima pasinaudoti TPF; pabrėžia, kad taip pat svarbu atsižvelgti į socialinius kriterijus, pvz., vietos nedarbo lygį, socialinį ir ekonominį nesaugumą ir padidėjusią socialinės atskirties riziką, užtikrinant, kad ekonomikos atsigavimas būtų inicijuotas bendruomenės ir tvarus;

2. ragina šiose vietovėse priimti greitesnius planavimo sprendimus ir taikyti specialias priemones, finansines priemones ir paskatas, įskaitant laikinas ir tikslines mokesčių paskatas įmonėms ir investicijoms, užtikrinant, kad jos nekenks bendrosios rinkos stabilumui; dar kartą patvirtina, kad tokiomis priemonėmis galima kurti darbo vietas, suteikti galimybių šiuose regionuose gyvenantiems žmonėms ir remti ekonominės veiklos vykdytojus, pirmenybę teikiant MVĮ, labai mažoms įmonėms ir tradicinę vietos veiklą vykdančioms įmonėms bei šeimos įmonėms, stiprinant regionų vystymąsi ir konkurencingumą;

3. pabrėžia, kad specialios ekonominės zonos gali skatinti investicijas ir augimą regionuose, kaip antai specialios ekonominės zonos, įsteigtos 1959 m. Šanono oro uoste Klero grafystėje (Airija) ir 1996 m. Katovicuose, Silezijos regione, Lenkijoje; vis dėlto primygtinai reikalauja, kad šie mechanizmai būtų taikomi vadovaujantis griežtomis taisyklėmis, siekiant užtikrinti, kad ekonominė nauda veiksmingai pasiektų vietos gyventojus, užkirsti kelią bet kokiam socialiniam ar fiskaliniam dempingui, pinigų plovimui ir mokesčių slėpimui, ir kad jiems būtų taikomi griežti socialinio, ekonominio ir aplinkosauginio tvarumo kriterijai, pirmenybę teikiant vietos įmonėms, ypač MVĮ ir labai mažoms įmonėms;

4. ragina įtraukti salų regionus į sąrašą vietovių, kurioms, kaip TPF ekonominėms zonoms, taikomi lengvatiniai mokesčių tarifai, siekiant spręsti neproporcingai didelių pragyvenimo išlaidų šiose teritorijose problemą, kurią dar labiau didina žaliosios ir energetikos pertvarkos poveikis; pabrėžia, kad tokios fiskalinės priemonės yra būtinos salų bendruomenių ekonominiam gyvybingumui didinti, vietos įmonėms remti ir tvarioms investicijoms pritraukti; pabrėžia, kad tikslinės mokesčių paskatos gali būti veiksminga priemonė siekiant sustabdyti nuolatinio salų gyventojų skaičiaus mažėjimo tendenciją, skatinti darbo vietų kūrimą ir atsparią, savarankišką vietos ekonomiką, sykiu užtikrinant sąžiningą ir įtraukų perėjimą prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos;

Švietimas, darbuotojų mokymas ir pameistrystė

5. mano, kad ES lėšas (Europos struktūrinių ir investicijų fondų, ypač „Europos socialinio fondo +“ (ESF+) ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (EGADP)) ir TPF lėšas reikia naudoti kaip priemonę, įvairiuose regionuose papildančią investicijas į ankstyvą vaikų ugdymą;

6. pakartoja, kad daugelis regionų, kuriems skiriama lėšų iš TPF, nuo seno vykdo daug ir reikšmingų mokymo ir pameistrystės programų, kurios yra labai svarbios siekiant perkvalifikuoti darbuotojus ir reaguoti į naujus darbo rinkos poreikius; pabrėžia, kad pirmenybė turėtų būti teikiama tęstinumui; ragina TPF lėšomis remti galimybes mokytis ir dalyvauti pameistrystės programose, ypač moterims, jaunimui ir marginalizuotoms bendruomenėms;

7. atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad pirmenybę paveiktose vietovėse reikia teikti investicijoms į visus švietimo ir mokymo lygmenis, be kita ko, integruojant žaliuosius ir skaitmeninius įgūdžius, pagrindinius skaičiavimo ir skaitymo įgūdžius, taip pat gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (MTIM) įgūdžius į mokymo programas, vadovaujantis naujausiais Komisijos komunikatais dėl įgūdžių sąjungos, Pagrindinių įgūdžių veiksmų plano ir strateginės gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos (MTIM) mokymo programos; pabrėžia finansavimo svarbą siekiant stiprinti pagrindinius skaitmeninius ir techninius įgūdžius, kad būtų didinamos įsidarbinimo galimybės ir konkurencingumas; pabrėžia, kad reikia tinkamo ES finansavimo vaikų ir studentų iš paveiktų vietovių mokymui, įskaitant finansinę paramą viduriniam ugdymui ir aukštajam mokslui;

8. pabrėžia, kad dėl mokytojų specialistų trūkumo didėja įgūdžių trūkumas strateginiuose sektoriuose ir mažėja mažiau išsivysčiusių regionų ekonominis konkurencingumas; ragina parengti tikslines programas, kuriomis būtų didinamas mokytojo profesijos patrauklumas, ypač MTIM srityse, taikant ekonomines ir neekonomines paskatas, visų pirma regionuose, kuriuos paveikė pertvarka; pabrėžia, kad svarbu skirti specialių išteklių novatoriškam mokytojų ir instruktorių mokymui, taip pat skaitmeninių pedagoginių įgūdžių ugdymui, nes tai labai svarbu siekiant parengti darbuotojus pramonės pertvarkai; ragina imtis priemonių mokytojų darbo užmokesčiui ir darbo sąlygoms gerinti, kad būtų galima pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus pedagogus, ypač regionuose, kuriuose vykdoma pertvarka, pripažįstant jų lemiamą vaidmenį rengiant darbo jėgą būsimiems pramonės poreikiams; ragina Komisiją įvertinti investicijų į instruktorių ir mokytojų mokymą poveikio vertinimo sistemą, siekiant užtikrinti geresnį finansavimo panaudojimą ir optimizuoti mažiau išsivysčiusiuose regionuose besimokančių asmenų ir darbuotojų įgytų įgūdžių rezultatus;

9. pripažindamas jau padarytas investicijas į pameistrystę, ragina didelę dalį švietimo fondų lėšų paveiktuose regionuose naudoti pameistrystei ir profesiniam mokymui, kurie atitiktų vietos bendruomenių, kuriose prarandamos darbo vietos, poreikius, vykdant aukštos kokybės pameistrystės programas ir užtikrinant, kad dalyvaujantiems šiose programose būtų mokamas tinkamas atlyginimas, suteikiamos deramos darbo sąlygos ir kokybiškas mokymas;

10. pabrėžia, kad sanglaudos politika yra tinkamas atsakas į ekonominius skirtumus ir kad dabar, atsižvelgiant į deindustrializacijos grėsmę, jos vaidmuo yra ypač svarbus; ragina geriau koordinuoti TPF, ESF+ ir Europos regioninės plėtros fondo veiklą, kad būtų kuo labiau padidintas jų poveikis pramonės restruktūrizavimo paveiktų darbuotojų perkėlimui ir perkvalifikavimui; taip pat ragina ESF+ finansavimo valdymą labiau orientuoti į regionus, vadovaujantis daugiapakopiu požiūriu, įtraukiant nacionalines, regionines ir vietos valdžios institucijas, ir užtikrinti didesnę ir geresnę ESF+ ir TPF sinergiją, visų pirma švietimo ir mokymo srityje; taip pat pripažįsta esminį Europos investicijų banko vaidmenį remiant teisingą pertvarką ir poreikį toliau stiprinti bendradarbiavimą vykdant viešąsias ir privačiąsias investicijas;

11. pabrėžia, kad svarbu suderinti sanglaudos politiką, įskaitant TPF, su regioninėmis inovacijų strategijomis ir pažangiosios specializacijos prioritetais, kad būtų didinamas regionų konkurencingumas ir remiamas ekonomikos įvairinimas bei pertvarkomų vietovių atsparumas; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares ypatingą dėmesį skirti vietovėms, kurios išgyvena demografinį nuosmukį, ir nustatant projektų, kuriems gali būti skiriamas TPF finansavimas, atrankos kriterijus pirmenybę teikti toms vietovėms, kurias pertvarka paveikė, o ne toms, kurioms ji poveikio nepadarė, didinant verslumo iniciatyvų, vykdomų savivaldybėse, kurias paveikė daug anglies dioksido išskiriančių sektorių uždarymas, apimtį ir atitinkamai užtikrinant, kad ši paskata duotų apčiuopiamų rezultatų; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad EGADP lėšomis būtų prisidedama prie pertvarkos proceso atitinkamose teritorijose rėmimo;

12. pripažįsta esminį ES automobilių pramonės vaidmenį, be kita ko, įvairiuose regionuose kuriant darbo vietas; mano, kad labai svarbu į teisingą pertvarką įtraukti automobilių sektorių, atsižvelgiant į pasaulinės konkurencijos keliamus iššūkius pereinant prie elektromobilumo ir į nepagrįstų prekybos kliūčių poveikį; pabrėžia, kad reikalinga tikslinė politika, pagal kurią pirmenybė būtų teikiama darbuotojų perkvalifikavimui, ir iniciatyvos, kuriomis siekiama įvairinti regionų, kuriuose labai išplėtota automobilių pramonė, ekonominį modelį;

13. mano, kad profesinis mokymas yra būtinas atsakas į regionų ekonominę pertvarką; pabrėžia, kad per TPF reikia parengti plataus užmojo tikslines profesinio mokymo ir perkvalifikavimo programas, skirtas darbo ieškantiems asmenims ir darbuotojams, kuriuos tiesiogiai paveikė ekonomikos pertvarka, kad būtų užkirstas kelias ilgalaikiam struktūriniam nedarbui; primygtinai tvirtina, kad šioms programoms reikia numatyti finansavimą teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose;

14. ragina Komisiją bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, vietos ir regionų valdžios institucijomis, profesinėmis sąjungomis ir vietos įmonėmis ir užtikrinti ypatingą dėmesį tam, kad darbą praradę darbuotojai turėtų galimybę dalyvauti ESF+ remiamose užimtumo ir mokymo programose arba kitose ES finansuojamose programose savo bendruomenėse;

15. pabrėžia, kad reikia parengti pameistrystės ir mokymo programas pertvarkos paveiktiems regionams, bendradarbiaujant su vietos įmonėmis, švietimo įstaigomis, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą centrais, socialiniais partneriais, vietos ir regionų valdžios institucijomis bei viešojo administravimo institucijomis, kad studentams ir bedarbiams būtų suteikta galimybių ir prasmingos patirties jų bendruomenėse ir užtikrinta jų teisė likti regione;

16. pabrėžia, jog tam, kad perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo programos būtų veiksmingos, reikalingas tinkamas planavimas ir pasirengimas likus pakankamai laiko iki laipsniško veiklos nutraukimo ar reikšmingų pramonės pokyčių; pažymi, kad darbuotojų ir darbo ieškančių asmenų mokymas ir perkvalifikavimas, kvalifikacijos kėlimas, keitimas ir mokymasis visą gyvenimą turi būti vykdomi taip, kad būtų užtikrinta, jog ES vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką niekas nebūtų pamirštas, neatsižvelgiant į darbo sektorių, sutarties rūšį, lytį ar geografinę padėtį; ragina nustatyti priemones, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos aktyviai numatyti ir planuoti įgūdžių poreikį ir užtikrinti šias teises visiems paveiktiems darbuotojams; ragina valstybes nares ir regionines valdžios institucijas įsteigti vietos įgūdžių tarybas arba panašias suinteresuotųjų subjektų įstaigas, kurios nustatytų vietos įgūdžių spragas, numatytų su žaliąja ir skaitmenine pertvarka susijusius įgūdžių poreikius ir konsultuotų dėl tikslinių investicijų pagal TPF ir ESF+;

17. siūlo sukurti regioninį pameistrystės programų poveikio stebėsenos ir vertinimo mechanizmą ir į jį įtraukti visus suinteresuotuosius subjektus – vietos valdžios institucijas, darbdavius, švietimo įstaigas ir jaunimą; tikisi, kad tokiu būdu būtų galima greitai pritaikyti mokymo strategijas prie darbo rinkos poreikių ir tiesioginės dalyvių grįžtamosios informacijos, taip užtikrinant ilgalaikį pameistrystės tvarumą ir veiksmingumą;

18. atkreipia dėmesį į tai, kad regionuose, kuriuos paveikė ekologinė pertvarka, trūksta įgūdžių ir darbo jėgos, o daugelyje Europos vietų susiduriama su būsto krizės ir perpildytų miestų teritorijų problema; siūlo tuose regionuose sukurti įperkamo būsto programą ir pažymi, kad ši programa turėtų pritraukti jaunimą ir taip prisidėti prie ekonominio ir socialinio šių vietovių atgaivinimo;

19. ragina valstybes nares į TPF ir ESF+ remiamus projektus įtraukti būsto garantijas, bendro gyvenimo schemas ir paramą pameistriams bei studentams nuomojantis būstą, ypač regionuose, kuriuose yra didelis jaunimo nedarbo lygis arba kurie patiria demografinį nuosmukį;

20. ragina dalį sanglaudos fondų lėšų konkrečiai skirti mažiausias pajamas gaunančių namų ūkių būstams ir daugiausiai energijos suvartojantiems pastatams renovuoti, nes kitu atveju vykdant žaliąją pertvarką jie būtų palikti nuošalyje;

Kokybiškų darbo vietų planas

21. pažymi, kad vykdant teisingą pertvarką nepakankamai atsižvelgiama į skirtingų profilių darbuotojų ir paveiktų bendruomenių ypatumus; apgailestaudamas pažymi, kad nebuvo sukurta sezoninio darbo alternatyvų tiek kaip papildomų pajamų šaltinio darbuotojams, tiek kaip galimybės studentams gauti pajamų;

22. atkreipia dėmesį į nedarbą ir jaunimo nedarbą, ypač daugelyje regionų, kaimo vietovių ir valstybių narių; todėl pabrėžia, kad reikia užtikrinti įperkamo būsto, transporto ir švietimo prieinamumą ir įtraukti jaunąją kartą, visų pirma iš mažas pajamas gaunančių namų ūkių;

23. pabrėžia, kad reikia padidinti aukštojo mokslo ir mokymo valdybų finansavimą siekiant užtikrinti darbuotojų, kurie svarsto galimybę pakeisti savo profesinį profilį arba kurie prarado darbą, ypač moterų ir vyresnių nei 50 metų asmenų, perkvalifikavimą ar kvalifikacijos keitimą; siūlo, kad TPF taip pat suteiktų perkvalifikavimo, kvalifikacijos keitimo ir švietimo galimybių nukentėjusių darbuotojų artimiausiems šeimos nariams gretimuose regionuose;

24. atkreipia dėmesį į tai, kad kai kuriose pramonės šakose, kurios yra nutraukusios veiklą arba kuriose šiuo metu vyksta veiklos nutraukimo procesas, siūlomos ekonominį vidurkį viršijančios darbo sąlygos, įskaitant didesnį darbo užmokestį, rizikos išmokas ir sveikatos draudimą darbuotojams ir jų šeimoms; todėl pabrėžia, kad reikalingas laikinas finansavimas pagal TPF sistemą, kad būtų kompensuotas skirtumas tarp bedarbio išmokų ir naujų atlyginimų, sudarant sąlygas sklandesniam perėjimui ir užtikrinant, kad būtų įvykdyti visi anksčiau prisiimti sutartiniai įsipareigojimai;

25. palankiai vertina Komisijos įsipareigojimą iki 2025 m. pabaigos pasiūlyti kartu su socialiniais partneriais parengtą kokybiškų darbo vietų kūrimo planą, kad visiems būtų užtikrinta teisinga pertvarka; primena, kad tame plane turėtų būti remiamas teisingas darbo užmokestis, aukšti sveikatos ir saugos standartai, geros darbo sąlygos, darbuotojų, įskaitant savarankiškai dirbančius asmenis, mokymas ir sąžiningas darbo keitimas, visų pirma didinant kolektyvinių derybų aprėptį; pabrėžia, kad veiksmų plane pertvarkos valdymas turėtų būti laikomas svarbiausiu prioritetu ir kad į jį turėtų būti įtraukti papildomi pasiūlymai, kuriais konkrečiai būtų remiami darbuotojai;

26. pabrėžia, kad reikia nedelsiant patvirtinti „socialinio poveikio sutartis“, sudaromas dėl ekonomikos sektorių, kuriuose vyksta teisingos pertvarkos procesas, ir apie kurias pranešta Komisijai; pabrėžia, kad šios socialinio poveikio sutartys turėtų būti grindžiamos patikima analize ir ekonominėmis prognozėmis, jomis turėtų būti remiamos kolektyvinės derybos ir pagarba darbuotojų teisėms, taip pat turėtų būti atsižvelgiama į atitinkamų regionų ypatumus; pritaria tam, kad būtų sukurti socialinės apsaugos mechanizmai darbuotojams, kuriuos tiesiogiai paveikė pramonės ir energetikos pertvarka, įskaitant pereinamojo laikotarpio pajamas ir tikslinį bedarbio pašalpų pratęsimą; ragina priimti direktyvą dėl teisingos pertvarkos darbo rinkoje, kurioje būtų nustatyta teisinė sistema, užtikrinanti kokybiškų darbo vietų kūrimą pertvarkos paveiktuose regionuose; ragina pertvarkos paveiktuose pramonės sektoriuose sudaryti darbuotojų grupes, kad atsinaujinant ekonomikai buvę darbuotojai galėtų gauti tiesioginės naudos;

27. ragina Komisiją sudaryti palankesnes sąlygas sukurti vyresnio amžiaus bedarbių, ypač moterų ir ilgalaikių bedarbių, kurie negali persikvalifikuoti ir gauti naujo darbo, socialinio mokymo programą, ir užtikrinti, kad jie iki pensinio amžiaus gautų paramą ir kad jiems būtų garantuojamas deramas gyvenimo lygis; pabrėžia, kad reikia stiprinti moterų vaidmenį ir skatinti neįgalių asmenų integraciją;

28. pabrėžia, kad valstybės narės, vykdydamos naujus projektus, finansuojamus pagal TPF sistemą, įskaitant atsinaujinančiųjų energijos išteklių, energijos vartojimo efektyvumo renovacijos ar žaliosios reindustrializacijos projektus, turi teikti pirmenybę prieigai prie valstybinės žemės ir, kai įmanoma, turėtų atkurti, atnaujinti ir pakeisti pastatų ir kito turto, pvz., senų pramonės objektų ir kasybos vietų, paskirtį; pabrėžia, kad valstybės narės ir Komisija turėtų vykdyti šio proceso priežiūrą ir stebėseną;

Įgyvendinimas ir valdymas

29. pabrėžia, kad TPF paramos reikalavimus atitinkančių regionų pertvarka dar nebaigta ir kad šiems regionams ateityje ir toliau reikės konkrečios paramos įvairiems iššūkiams, susijusiems su energetikos pertvarka, spręsti; mano, kad būtina patvirtinti priemones, kuriomis būtų užtikrintas kuo didesnis šių lėšų panaudojimas, be kita ko, supaprastinant administracines procedūras, sukuriant paramos ir konsultavimo mechanizmus, kurie padėtų vietos valdžios institucijoms gauti ir sėkmingai panaudoti būtinas investicijas, ir didinant išankstinį finansavimą vietos valdžios institucijoms;

30. apgailestauja, kad kai kuriuos ES regionus dėl demografinių pokyčių ir migracijos nuolat palieka jauni ir kvalifikuoti darbuotojai, ir kad dėl to ypač nukenčia kaimo ir krašto gilumos vietovės, salos ir atokiausi regionai; šiomis aplinkybėmis primena stiprių kaimo ir miesto ryšių ir tikslinės paramos moterims kaimo vietovėse svarbą; primena, kad toks migracijos ir gyventojų skaičiaus mažėjimo lygis daro didelį poveikį paveiktų regionų konkurencingumui, ekonomikos augimui, apsirūpinimo maistu saugumui, našumui ir tvarumui;

31. susirūpinęs atkreipia dėmesį į tai, kad pastaraisiais metais labai sumažėjo tinkamo lygio valstybių narių skurdesnių regionų nacionalinis finansavimas; primena, kad svarbu laikytis ES papildomumo taisyklės; ragina Komisiją užtikrinti, kad nacionalinės valdžios institucijos, rengdamos ir įgyvendindamos struktūrinių ir investicijų fondų projektus, tinkamai atsižvelgtų į vidaus sanglaudą;

32. pripažįsta, kad TPF proceso įgyvendinimas priklauso valstybių narių kompetencijai, tačiau ragina stiprinti vietos ir regionų valdžios institucijų ir sprendimų priėmimo procese dalyvaujančių subjektų vaidmenį užtikrinant, kad finansavimo strategijos būtų suderintos su konkrečiais pertvarkos paveiktų bendruomenių poreikiais ir derėtų su investicijomis iš kitų strateginių fondų, susijusių su teisinga pertvarka; pabrėžia, kad labai svarbu supaprastinti galimybę pateikti paraišką ir išplėsti fondo taikymo sritį, kad kiti vienodai paveikti regionai ir sektoriai galėtų pasinaudoti TPF; pabrėžia, kad Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, turi pateikti aiškias gaires įgyvendinimo klausimais, kad būtų paspartintas lėšų paskirstymas ir veiksmingas TPF iniciatyvų įgyvendinimas;

33. mano, kad Komisijai reikėtų nustatyti aiškius kriterijus, kurių kiekviena valstybė narė turėtų laikytis tokiose srityse kaip investicijos į švietimą ir mokymą, darbuotojų kvalifikacijos kėlimą ir keitimą, kad jie galėtų rasti kitą darbą, ir sudaryti sąlygas trečiųjų šalių investuotojams išsaugoti buvusių anglių ir durpių regionų kultūrą ir tradicijas bei padėti išvalyti užterštas teritorijas aplink gavybos vietas; ragina regionus, kuriose vykdoma pertvarka, keistis praktine patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais; taip pat ragina užtikrinti sinergiją su tokiomis iniciatyvomis kaip naujasis europinis bauhauzas dėl projektų, kuriais seni pramonės objektai transformuojami į socialines ir kultūrines vietas;

34. pripažįsta, kad finansavimas principu „iš apačios į viršų“ grindžiamiems masto projektams yra nepakankamas; rekomenduoja, kad tęsiant TPF įgyvendinimą būtų užpildytos šios spragos, kai nustatomas toks poreikis; pabrėžia, kad regionams, vietos valdžios institucijoms ir bendruomenių grupėms svarbu nuo pat pirmųjų etapų teikti specialią techninę paramą iš TPF, siekiant sustiprinti jų gebėjimus planuoti pagal principą „iš apačios į viršų“ ir padėti potencialiems paramos gavėjams rengti kokybiškus ir paveikius projektus;

35. pripažįsta, kad trūksta atitinkamo finansavimo savanoriškos veiklos sektoriaus grupėms, teikiančioms paraiškas dėl TPF paramos, ir ragina supaprastinti finansavimo mechanizmą; pabrėžia, kad svarbu suteikti pakankamą išankstinį finansavimą, sudarantį daugiau kaip pusę kapitalo sąnaudų arba didelę projekto dalį, grupėms, kurios laikomos mažos rizikos grupėmis, taip užtikrinant, kad jos išvengtų aukštų palūkanų ir mokesčių už derinimą ir tarpinį finansavimą, taip įgalinant vietos savanorių ir bendruomenių organizacijas veiksmingai įgyvendinti su pertvarka susijusius projektus;

36. ragina stiprinti viešojo ir privačiojo sektorių sąveiką, kad jie galėtų kartu spręsti pereinamojo proceso klausimus ir atitinkamai sudaryti sąlygas produktyviam aktualių teritorijų pertvarkymui;

37. atkreipia dėmesį į neigiamą valstybės pagalbos taisyklių poveikį savanoriškoms ir pelno nesiekiančioms grupėms; atsižvelgdamas į tai pabrėžia esminį socialinės ekonomikos subjektų vaidmenį teikiant konkretų, bendruomeninį atsaką į ES piliečių socialinius poreikius ir remiant įtraukius, į žmones orientuotus teisingos pertvarkos sprendimus; mano, kad pagrįstais atvejais savanoriškoms ir pelno nesiekiančioms grupėms, kurios laikomos mažos rizikos grupėmis, valstybės pagalbos taisyklės galėtų būti sušvelnintos; šiomis aplinkybėmis ragina Komisiją bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kad bendruomenėms ir ne pelno grupėms taikomų valstybės pagalbos taisyklių aiškinimas būtų nuoseklesnis ir aiškesnis;

38. pabrėžia, kad reikia parengti sustiprintą naudos bendruomenei modelį, pritaikytą kiekvienam teisingos pertvarkos regionui; šiuo tikslu ragina valstybes nares ir vadovaujančiąsias institucijas dalį TPF išteklių skirti žaliųjų bendruomenių sistemų kūrimui, socialinėms inovacijoms ir socialinei ekonomikai remti, visų pirma finansuojant piliečių energetikos kooperatyvus, dalyvaujamuosius vietos atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos projektus ir iniciatyvas, kuriomis skatinama vietos žiedinė ekonomika; pažymi, kad buvusiems darbuotojams ir jų šeimoms turėtų būti leidžiama investuoti į šiuos projektus arba juose dalyvauti, taip stiprinant žaliosios pertvarkos ir socialinės įtraukties ryšį;

39. pakartoja, kad su būstu susijusiems kooperatiniams ar bendruomenės inicijuotiems projektams turėtų būti taikoma supaprastinta galimybė gauti PTF finansavimą, be kita ko, nustatant mažesnes bendro finansavimo ribas ir taikant išankstinius mokėjimus; ragina parengti gaires valstybėms narėms dėl sąlygų būsto sektoriaus subjektams gauti lėšų sudarymo;

40. ragina sumažinti TPF administracinę naštą bendruomenėms, parengiant specializuotus praktinius vadovus ir sukuriant vieno langelio principu veikiančią sistemą bei tinkamas skaitmenines platformas, kad būtų teikiama parama ir pagalba tvarkant paraiškas ir valdant projektus, kai jie bus atrinkti, užtikrinant, kad šios bendruomenės taip pat turėtų vienodas galimybes gauti finansavimą, ir tokiu būdu padėti šalinti regioninius skirtumus;

41. ragina TPF remti, pabrėžti ir išsaugoti paveiktų bendruomenių kultūros ir pramonės paveldą skatinant tvarų turizmo vystymąsi; ragina parengti specialias mokymo programas paveldo gidams, kad būtų skatinamas vietos užimtumas ir kultūros tęstinumas bei remiamas lankytojų centrų ir informacinių erdvių, kuriose būtų pristatoma šių regionų vietos istorija, tradicijos ir pertvarkos kelias, kūrimas, taip užtikrinant vietos užimtumą ir išsaugant kultūrinę tapatybę bei pritraukiant kultūrinį ir švietiamąjį turizmą;

42. pabrėžia strateginę žmonių teisės pasilikti savo regionuose ar vietovėse svarbą; ragina Komisiją paskelbti konkrečias gaires, kaip įgyvendinti šį principą ir užtikrinti jo taikymą visoje ES ir jos regionuose; ragina šį kompleksinį principą geriau integruoti į visų sričių ES politiką, kad ji padėtų remti socialinės, ekonominės ir teritorinės sanglaudos tikslus, kaip išdėstyta Sutartyse;

Socialinis teisingumas prieš pertvarką visai ekonomikai

43. pabrėžia svarbų sanglaudos politikos vaidmenį įgyvendinant ES politikos prioritetus ir skatinant ES ekonomiką, prisidedant prie teisingos, įtraukios ir tvarios pertvarkos ir vystymosi, skatinant ekonominę ir socialinę valstybių ir regionų konvergenciją, taip pat inovacijas bei užimtumą; apgailestauja, kad dėl to, jog dabartinės daugiametės finansinės programos (DFP) lankstumas yra ribotas, Komisija ėmėsi sanglaudos politikos perorientavimo, o ji nėra reagavimo į krizes priemonė, bet ja ne kartą buvo naudojamasi siekiant kompensuoti DFP biudžeto lankstumo ar reagavimo į krizes mechanizmų trūkumus, taip pakenkiant ilgalaikiams politikos tikslams; ragina Komisiją ir valstybes nares paspartinti sanglaudos politikos įgyvendinimą;

44. mano, kad geopolitinės aplinkos pokyčiai kartu su kitais veiksniais sukelia didžiulius ES ekonomikos veikimo pokyčius; pabrėžia, kad TPF turėtų ir toliau atlikti lemiamą vaidmenį priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procese; ragina Komisiją ir valstybes nares patikrinti pagrindinių ES energetikos sektoriaus subjektų uždarymo terminus ir sušvelninti šio uždarymo poveikį, darbuotojams užtikrinant „socialinį teisingumą pereinamuoju laikotarpiu“;

45. ragina ypatingą dėmesį skirti poreikiui remti elektros energijos jungtis, didinti tinklų priėmimo pajėgumus ir stiprinti energijos kaupimo sistemas, nes tai yra būtinos veiksmingos energetikos pertvarkos sudėtinės dalys; ragina Komisiją skatinti valstybes nares visapusiškai įgyvendinti Direktyvos (ES) 2019/944 ([19]) nuostatas, susijusias su piliečių energetikos bendrijomis, numatant konkrečias priemones pažeidžiamiems namų ūkiams apsaugoti nuo energijos nepritekliaus TPF regionuose; atsižvelgdamas į tai mano, kad parama turėtų būti teikiama vietos bendruomenės inicijuotai žaliajai infrastruktūrai ir atsinaujinančiosios energijos projektams, pvz., saulės, vėjo ir hidroenergijos įrenginiams, taip pat tvariam transportui, nes jie skatina vietos ekonomiką ir suteikia didelį potencialą vietoje kurti darbo vietas statybos, inžinerijos, priežiūros ir kitose susijusiose pramonės šakose;

46. pabrėžia valstybių narių svarbą skatinant sektorių socialinį dialogą ir kolektyvines derybas, ypač naujai besiformuojančiose ekologiškose pramonės šakose, taip pat užtikrinant mažų ir vidutinių įmonių, įskaitant socialinės ekonomikos įmones, įtrauktį; pabrėžia, kad Minimalaus darbo užmokesčio direktyva ([20]) suteikia puikią galimybę stiprinti kolektyvines derybas dėl darbo užmokesčio ir socialinių partnerių dalyvavimą besiformuojančiuose sektoriuose;

47. pabrėžia itin svarbų investicijų į aukštos kokybės viešąsias paslaugas vaidmenį didinant socialinį atsparumą ir įveikiant ekonomikos krizes, visų pirma regionuose, turinčiuose didelių ir nuolatinių gamtinių arba demografinių trūkumų; pabrėžia, kad pirmenybę reikia teikti konkrečioms investicijoms į pagrindinę infrastruktūrą, socialines paslaugas ir tvarų turizmą, taip pat į logistikos tinklus ir junglumą, įskaitant tvarias transporto rūšis, siekiant didinti atsparumą ir inovacijas paveiktose teritorijose skatinant integracinį augimą, kuriant naujas darbo vietas ir užtikrinant naujų verslo projektų gyvybingumą;

48. ragina Komisiją ypač daug dėmesio skirti saloms ir atokiausiems regionams ir padėti jiems spręsti sudėtingas socialines ir ekonomines problemas, kylančias siekiant ES 2030 m. energetikos ir klimato tikslų ir neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ES iki 2050 m., ir bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, kad jos savo teritoriniuose teisingos pertvarkos planuose numatytų konkrečias nacionalinių asignavimų sumas; ragina imtis konkrečių kompensacinių priemonių, kuriomis būtų kompensuojamas neigiamas poveikis salų ekonominei, socialinei ir teritorinei sanglaudai pereinant prie švaresnės ekonomikos ir visuomenės, kuris gali atsirasti dėl salų priklausomybės nuo aviacijos ir jūrų sektorių; todėl prašo teikti saloms pirmenybę plėtojant infrastruktūrą, kad būtų mažinama oro ir jūrų transporto priklausomybė nuo iškastinio kuro;

49. apgailestauja, kad Komisija savo naujausiuose pasiūlymuose dėl būsimos daugiametės finansinės programos (DFP) nepasiūlė atskiro Teisingos pertvarkos fondo (TPF); todėl ragina pratęsti TPF veiklą įsteigiant TPF II – programavimo laikotarpiui po 2027 m., kad būtų galima teikti tiesioginę paramą namų ūkiams ir bendruomenėms siekiant pertvarkos ir sudaryti sąlygas intervenciniams pajėgumams, kurie atitiktų perėjimo prie ES 2030 m. energetikos tikslų socialinio ir ekonominio užimtumo, demografinio poveikio ir poveikio aplinkai mastą; pabrėžia, kad šis fondas turėtų veikti pagal pasidalijamojo valdymo ir partnerystės principus įgyvendinant sanglaudos politiką, ir pabrėžia, kad jis turėtų turėti savo nuspėjamus biudžeto asignavimus, kuriais būtų užtikrintas jo savarankiškumas nuo ypatingų reagavimo į krizes priemonių, pvz., priemonės „NextGenerationEU“;

([19]) 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (nauja redakcija)(OL L 158, 2019 6 14, p. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([20]) 2022 m. spalio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2022/2041 dėl deramo minimaliojo darbo užmokesčio Europos Sąjungoje (OL L 275, 2022 10 25, p. 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

50. primygtinai ragina Komisiją supaprastinti ir suderinti finansines priemones pagal DFP po 2027 m., užtikrinant nuoseklų ir koordinuotą požiūrį į teisingos pertvarkos strategijų rėmimą pasitelkiant TPF II; pabrėžia, kad TPF II taikymo sritis galėtų būti išplėsta, atsižvelgiant į valstybių narių pasiūlymus, numatant priemones, kurios turi būti vykdomos tol, kol vietos lygmeniu prarastos darbo vietos bus pakeistos, ir jis turėtų būti sutelktas į tvaraus vystymosi ir konkurencingumo derinimą užtikrinant, kad pertvarką vykdantys regionai galėtų ekonomiškai klestėti nestatydami į pavojų savo aplinkos ir socialinių tikslų; pabrėžia, kad reikia parengti teisingos pertvarkos planus, kuriuose būtų laikomasi aktyvaus požiūrio siekiant, be kita ko, numatyti galimus būsimus pokyčius skatinančius procesus ir kurie apimtų aiškų įsipareigojimą plėtoti strategines atkūrimo ir vystymosi iniciatyvas, ypatingą dėmesį skiriant įmonių plėtrai ir darbo vietų kūrimui vietovėse, kurias labiausiai paveikė iškastinio kuro gamybos įrenginių uždarymas; pabrėžia, kad, laikydamosi sutartų ES tikslų, atsižvelgdamos į technologinę ir ekonominę perspektyvą ir į vietos bei regiono poreikius valstybės narės turi tam tikrą lankstumą, kaip mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro;

51. pabrėžia, kad reikia nustatyti tikslesnius lėšų paskirstymo kriterijus ir jų teritorinę taikymo sritį, ypatingą dėmesį skiriant vietos ir regionų valdžios institucijoms NUTS 3 ([21]) administraciniu lygmeniu; pabrėžia, jog svarbu, kad lėšos pasiektų regionus, kuriuos ypač paveikė perėjimas prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos dėl jų ekonomikos sektorinio pobūdžio arba daug anglies dioksido išskiriančių įrenginių uždarymo, ir kad investicijos nebūtų telkiamos tik į didelius NUTS 3 lygio miestų centrus; pabrėžia, kad skirstant TPF lėšas taip pat reikia skubiai integruoti teritorinius ir demografinius rodiklius, pvz., visuomenės senėjimą, jaunimo išvykimą, nuolatinį gyventojų skaičiaus mažėjimą ir depopuliaciją, taip pat laikino užimtumo poveikį;

52. mano, kad įgyvendinant teisingą pertvarką yra labai svarbi gero valdymo sistema; pabrėžia, kad vietos ir regionų valdžios institucijos atlieka esminį vaidmenį užtikrinant veiksmingą ES programų rengimą, įgyvendinimą ir stebėseną, turint omenyje tai, kad jos yra arti piliečių ir gerai supranta teritorinius poreikius; pabrėžia, kad svarbu laikytis partnerystės principo ir Europos partnerystės elgesio kodekso, taip pat pabrėžti teritorinį požiūrį, siekiant užtikrinti visapusišką vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių ir pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimą valdant, atrenkant ir tikrinant finansuojamus projektus, laikantis Reglamente (ES) 2021/1060 nustatyto daugiapakopio valdymo principo;

°
° °

53. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Europos regionų komitetui ir valstybių narių nacionaliniams bei regioniniams parlamentams.

([21]) Teritorinių statistinių vienetų nomenklatūra – 3 lygis.